א חילוק צי אַ גדול בתורה, צי אַן איש פשוט, אַזוי איז אַ חוב גמור אויף יעדן אידן צו טראַכטן יעדן טאָג אַ האַלבע שעה וועגן דעם חינוך פון קינדער, און טאָן אַלץ, וואָס עס איז בכחו צו טאָן און יותר מכפי כחו, זען פועל זיין ביי די קינדער, אַז זיי זאָלן גיין אין דעם דרך וואָס מען איז זיי מדריך.

און דאַן וועט אויך דער „ותגד לבני ישראל" האָבן אַ קיום, ווייל דאַן וועט די פרוי ניט בלויז ניט זיין קיין „כנגדו", זי וועט ניט שטערן איר מאַן, נאָר אדרבה, זי וועט אים זיין אַן „עזר"[16], אַ הילף, ביז זי וועט אים אַרויסהעלפן מיט איר באַזונדערע מעלה פון „בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש"[17], און זי וועט פועל'ן אין דער גאַנצער הויז, אַז עס זאָל דאָרט קענען זיין דער ושכנתי בתוכם.

דאָס איז אויך דער לשון אין ברכת נשואין „כשמחך יצירך בגן עדן מקדם" (דער אויבערשטער זאָל פרייליך מאַכן די חתן־כלה „ווי דו האָסט פריילעך געמאַכט דיינע מענטש־באַשעפענישן אין גן עדן אַמאָל"). ולכאורה וואָס טוט אויף דער וואָרט „מקדם"? אַלע ווייסן דאָך אַז אדם מיט חוה'ן בגן עדן זיינען געווען אַמאָל, מיט יאָרן לאַנג פריער! נאָר דער „מקדם" מיינט אין גן עדן צייט — מקדם, ווי זיי זיינען געווען גאָר אין אָנהויבס, פאַרן חטא.

און דאָס ווינטשט מען דעם יונגן פאָר, אַז זייער לעבן זאָל זיין אינעם אופן ווי ביי אדם וחוה קודם החטא. עס זאָל ניט זיין קיין „כנגדו" נאָר אדרבה אַן „עזר", און די הויז זאָל זיך פירן אין אַן אופן פון „ושכנתי בתוכם" — „כשמחך יצירך בגן עדן מקדם".

(משיחות יום שמח"ת תשכ"ג)

נח

א. ווי עס פירט זיך אַלעמאָל ביי אַזאַ געלעגנהייט *), הויבט מען אָן מיט אַן ענין פון תורה וואָס מען לייענט די וואָך. וואָרום תורה און אירע אָנווייזונגען זיינען דאָך אייביקע[1] — בכל דור ודור, אין יעדער צייט און אין יעדן אָרט; און פון דעם אַליין וואָס יעדע וואָך לייענט מען אַ בעזונדערע פרשה אין דער תורה איז אַ באַווייז אַז אין דער פרשת השבוע איז מרומז און עס זיינען אין איר דאָ די הוראות בנוגע די פאַסירונגען פון דער באַטרעפנדער וואָך און וועלכער מען לייענט די סדרה[2].

16) ראה יבמות סג, א.

17) נדה מה, ב.

*) אין צוזאַמענהאַנג מיטן יערלעכן „דינער" פון די ליובאַוויטשער ישיבות „תומכי תמימים" (וואָס קומט פאָר אין מיטן ווינטער) ווערט דורך כ"ק אדמו"ר שליט"א אויפגענומען אַ גרופע פון די עסקני הישיבות, און ביי דער געלעגנהייט גיט זיי כ"ק אדמו"ר שליט"א זיין ברכה און רעדט פאַר זיי אַ שיחה אין שייכות צו דער פרשת השבוע. א. ד. גל.

1) ראה תניא פי"ז. קו"א סימן ה.

2) ראה ג"כ של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב וז"ל: המועדים של כל השנה ... בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן כי הכל מיד ה' השכיל.

ביים סוף פון היינטיקער סדרה (נח) ווערט דערציילט, אַז די מענטשן וואָס האָבן געלעבט נאָכן מבול האָבן געבויט אַ שטאָט מיט אַ טורעם, ווייל זיי האָבן מורא געהאַט: „פּן נפוץ על פני כל הארץ", זיי זאָלן ניט צעשפּרייט ווערן איבער דער גאַנצער ערד. דעם אויבערשטן איז עס ניט געווען געפעלן און ער האָט צונישט געמאַכט זייער עצה פון בויען די שטאָט מיטן מגדל.

לכאורה איז ניט פאַרשטאַנדיק: צוליב וואָס דערציילט עס אונז די תורה — וואָס קענען מיר איצט אָפּלערנען פון דער פּאַסירונג? ווי־באַלד אַז די תורה דערציילט עס, און דערצו נאָך מיט אַזאַ אריכות און מיט אַזוי פיל פּרטים — בעת אַ סך דינים שטייען אין דער תורה בלויז אין אַ רמז — מוז מען דאָך זאָגן, אַז אין דעם דאָזיקן סיפור איז פאַראַן אַ טיפע אָנווייזונג פאַר אַלע דורות: פאַר אונזערע עלטערן אין די פאַרגאַנגענע דורות, פאַר אונז אין איצטיקן דור און פאַר אונזערע קינדער און אייניקלעך אין די קומענדיקע דורות.

די אָנווייזונג פון דער דאָזיקער געשעעניש פאַר אונזער דור:

באַטראַכטנדיק ווען און אין וועלכן מצב דאָס איז געשען — דאָס האָט פּאַסירט נאָך דעם ווי ס'איז געווען דער מבול, פון וועלכן בלויז אַ טייל מענטשן האָבן זיך געראַטעוועט — זעט מען שוין דערפון אַליין די ענלעכקייט צו אונזער דור. און דאָס איז די הוראה פאַר אונזער צייט:

נאָך דעם „מבול" מיט אייניקע יאָרן צוריק, וואָס האָט פאַרניכטעט מיליאָנען אידן און בלויז אַ טייל אידן שליט"א האָבן זיך געראַטעוועט, דאַרף איצט די שארית הפליטה זיך אָפּלערנען און באַוואָרענען ניט צו אויפפירן זיך חס־ושלום ווי די שארית הפליטה פון יענעם מבול, און דער־מיט אויך אויסמיידן די ניט־גוטע תוצאות וואָס זיינען דאַן געקומען.

ב. קוקנדיק אויבן־אויף אויף דער געשעעניש פון דור הפלגה זעט מען ניט אַזוי קלאָר אין וואָס איז באַ־שטאַנען דער חטא פון וועלן בויען אַ שטאָט מיט אַ מגדל, וואָס אַזוי ווייט איז עס געווען קעגן דעם אויבערשטנס רצון ביז עס איז גע־ווען ספּעציעלע השתדלות ניט צו דערלאָזן אַז דער פּלאַן זאָל קומען צו שטאַנד.

די תורה דערציילט אַז זיי האָבן געוואָלט בויען אַן עיר ומגדל מיטן צוועק פון „ונעשה לנו שם". זיי האָבן מורא געהאַט אַז זיי וועלן זיך צע־שפּרייטן איבער דער וועלט, האָבן זיי דעריבער געוואָלט בויען אַ שטאָט אין וועלכער זיי וועלן אַלע לעבן צוזאַמען, און אויך בויען אַ הויכן טורעם. וואָס דער צוועק פון אַ מגדל איז ווי ערקלערט אין מפר־שים: א) בכדי אַז אויך פון דער־ווייטן זאָל מען קענען באַמערקן און זען אַז אויף דעם אָרט געפינט זיך אַ שטאָט; ב) בכדי אויפן מגדל זאָלן זיך געפינען שומרים וואָס זאָלן אַכטונג געבן אַז אין שטאָט זאָל ניט אַריינקומען קיין שונא.

ווי געזאָגט, זעט זיך לכאורה אין דעם ניט קיין חטא. נאָר וואָס־זשע דען? — בשעת מענטשן קלייבן זיך צוזאַמען בכדי צו בויען אַ שטאָט מיטן איינציקן צוועק צו פאַראיי־

ביקן זייער נאָמען, „ונעשה לנו שם"[3], ניט האָבנדיק דערין קיין העכערן ציל נאָר בלויז צו פאַראייביקן זייער אייגענעם נאָמען — איז חוץ דעם עצם חסרון דערפון וואָס מען טראַכט נאָר וועגן זיך אַליין אָן קיין שום העכערן אינהאַלט אין לעבן[4]; אויסער דעם, ווען דאָס איז דער איינציקער צוועק, קלייבט מען דאַן ניט איבער די מיטלען דורך וועלכע מען זאָל פאַרווירקלעכן און צוקומען צום דאָזיקן צוועק, און מ'קען זיך באַנוצן אויך מיט מיטלען וועלכע זיינען דאָס פאַרקערטע פון צדק און יושר.

בפרט אַז דאָס איז געווען נאָך אַ מבול, וואָס פאַר דעם מבול האָט נח אויפגעקלערט[5] די סיבה צוליב וואָס דער מבול וועט קומען: צוליב דער ניט־גוטער אויפפירונג פון די מענטשן אין יענעם דור; האָבן דאָך די גרעסטעוועטע פון מבול צום אַלעם ערשט געדאַרפט זען צו פאַרריכטן דעם גייסטיקן מצב דורך אַריינברענגען אַ העכערן אינהאַלט אין זייער לעבן, איז וועגן דעם האָבן זיי איבגאַנצן ניט געטראַכט, און אַנשטאָט דעם האָבן זיי, די גרעסטעוועטע פון מבול, בלויז געזוכט אַ מיטל ווי צו פאַראייביקן זייער נאָמען אין דער היסטאָריע.

אין דעם איז באַשטאַנען זייער חטא און דערפאַר איז עס דעם אויבערשטן ניט געפעלן געוואָרן.

ג. די אָנווייזונג דערפון איז אַ קלאָרע:

בשעת מען ראַטעוועט זיך פון אַ מבול דאַרף מען צום אַלעם ערשטן זיך באַוואָרענען און פאַרהיטן אַז עס זאָל זיך ניט איבער'חזר'ן ח"ו דער געוועזענער מצב וואָס האָט געבראַכט דעם מבול, אַז „לא תקום פעמיים צרה", עס זאָל ניט אויפקומען צוויי מאָל די זעלבע צרה ח"ו. און דאָס באַוואָרנט מען ניט דורך בויען סתם אַ שטאָט און סתם אַ מגדל, ניט האָבנדיק דערביי קיין שום אַנדערן אינהאַלט ווי בלויז אַז די שטאָט און דער טורעם זאָלן זיין אַלץ גרעסער און העכער. ניט דורך אַזאַ צוגאַנג פאַרבעסערט מען דעם מצב, וואָרום בכדי אַז די שטאָט און טורעם זאָלן האָבן אַ קיום מוז מען אין דעם אַריינברענגען אַ העכערן אינהאַלט, וואָס דאַן בויט זיך די שטאָט בהצלחה און אויך די זאַכן וואָס שטערן צו דער שטאָט ווערן נתהפך ביז אַז זיי העלפן נאָך צו.

ד. עס זיינען דאָ עיר און מגדל פון קדושה[6]: די „שטאָט" וועלכע ווערט אָנגערופן „עיר אלקינו", דאָס איז אַ שטאָט וואָס האָט אין זיך אַ קדושה'דיקן און ג־טלעכן אינהאַלט; און אין דער שטאָט דאַרף זיין אַ טורעם: אַ בית הכנסת און אַ בית המדרש, וואָס דאָס איז דער מגדל פון שטאָט, ווי דער דין איז, אַז די געביידע פון דער שול דאַרף זיין העכער פון אַלע בנינים פון שטאָט[7].

---

3) ראה זח"א כה, ב. תו"א ס"פ נח. תורת חיים ד"ה ויהי כל הארץ.

4) ראה מו"נ ח"ג פי"ג. עבוה"ק חלק התכלית בתחלתו. פרדס שער כ"ד פ"י. עיקרים מ"ג פ"א. משנה סוף קידושין. לקו"ת פ' ראה סכ"ה ושמתי כדכוד (השני). קונטרס ב' ניסן ה'תש"ח. שיחת ליל שמח"ת ה'תשכ"ג.

5) סנהדרין קח, סע"א.

6) ראה לקו"ת לג"פ ס"פ נח (אוה"ת נח כרך ו' תתרע, א). ד"ה והי' הנשאר בציון, י"ג תשרי תרצ"א (ספר המאמרים — קונטרסים — ע' 278).

7) שבת יא, א. שו"ע או"ח סי' קנ"ג סעי' ב'.

אין קלאָרערע ווערטער הייסט עס: מען דאַרף בויען אין שטאָט די ערטער אין וועלכע מען דאַווענט און מען לערנט, וואָס דאָס זיינען די בתי כנסיות, בתי מדרשים און ישיבות; אין זיי דאַרף מען אַריינלייגן דעם עיקר קראַפט און די הויפט ענערגיע אַז זיי זאָלן זיין וואָס גרעסער און וואָס העכער, וואָרום זיי זיינען דער מגדל פון שטאָט, דער מגדל אויף וועלכן עס שטייט[8] „מגדל עוז שם הוי׳ בו ירוץ צדיק ונשגב", וואָס דער מגדל פאַרהיט פון אַלע שונאים, ניט בלויז פון אַן אָפּענעם שונא נאָר אויך פון אַ באַהאַלטענעם[9].

און בשעת מען פירט זיך אַזוי, האָט מען ביידע זאַכן: ערשטנס האָט מען דעם עיקר־שכר, אַז מען פירט דורך דעם אויבערשטנס רצון און מען האָט גרויס הצלחה אין דעם בנין פון עיר ומגדל דקדושה, און דערצו באַקומט מען אויך דעם צוגאָב־שכר, פון „ונעשה לנו שם", אַז דער נאָמען פון די וואָס טוען אין דעם ווערט פאַראייביקט אין דעם דברי הימים פון אידישקייט און פון תורה, אין דער היסטאָריע פון צדק און יושר; עס ווערט פאַראייביקט אַז דער און דער האָט געהאָלפן אויפצובויען דעם נצחיות׳דיקן עיר ומגדל.

ה. מ׳דאַרף זען בויען די ישיבות אין וועלכע מען דערציט קינדער צו לערנען תורה און צו פאַרשפּרייטן תורה אין דער גאַנצער וועלט. די ישיבות זיינען דאָך דער מגדל פון דער שטאָט, דאַרף מען זען צו פאַרגרעסערן און פאַרברייטערן די ישיבות אַז זיי זאָלן קענען עפענען נאָך אָפּטיילונגען און אַריינגעמען נאָך תלמידים. און, ווי געזאָגט פריער, איז דורך דעם בויען דעם מגדל דקדושה האָט מען סיי דעם שכר העיקרי, מען פירט דערמיט אויס דעם רצון העליון, און מען האָט אויך דעם שכר הטפל, דאָס העלפט אויך אין די פּערזענלעכע ענינים אַז זיי זאָלן זיין בהצלחה, און אויך אַז מען ווערט פאַראייביקט אין דער געשיכטע פון אידישקייט, וואָס זי איז די אייביקע געשיכטע.

דער אויבערשטער זאָל געבן און מצליח זיין אין בנין הישיבות כמה פעמים ככה, און אַז צום נעקסטן מאָל ווען מ׳וועט זיך צונויפקומען ביי אַזאַ געלעגנהייט, זאָל מען טראַכטן ניט וועגן דעקן דעם דעפיציט, נאָר וועגן פאַרגרעסערן דעם מגדל אַלץ מער און מער. און דער אויבערשטער זאָל געבן אַז עס זאָל זיין הצלחה אין דעם ענין און אויך אין אייערע פּרטיות׳דיקע ענינים.

(משיחה לעסקני ישיבות תומכי תמימים ליובאַוויטש, ה׳ פ׳ נח תש״כ)

ו. וועגן די דורות פון נח׳ן ביז אברהם׳ען (וועלכע ווערן אויסגערעכנט אין פּרשת נח) שטייט אין דער משנה[10]: „עשרה דורות מנח ועד אברהם, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין, עד שבא אברהם אבינו וקבל שכר כלם" (צען דורות זיינען געווען פון נח ביז אברהם — צו וויסן געבן וויפל דער אויבערשטער האָט

8) משלי יח, יו״ד. וראה לקו״ת לג״פ ס״פ נח.

9) ראה ד״ה אני חומה, י״ט כסלו תרצ״ב (ספר המאמרים — קונטרסים — ע׳ 422).

10) אבות פ״ה מ״ב.

אויף זיין צאָרן, אַז אַלע די דורות האָבן אים נאָכאַנאַנד דערצאָרנט, ביז ס'איז געקומען אברהם אָבינו און האָט באַקומען דעם שכר פון זיי אַלעמען).

איז דאָ ניט פאַרשטאַנדיק: וואָס מיינט אַז אברהם האָט באַקומען דעם שכר פון די אַלע צען דורות? זיי זיינען דאָך געווען „מכעיסין ובאין", איז וואָס פאַר אַ שכר האָט זיי געקומט, וואָס דעם דאָזיקן שכר האָט אברהם גענומען?

פריער, אין דער זעלבער משנה, ווערט געזאָגט: „עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע וכו' עד שהביא עליהם את מי המבול" (ביז ער האָט אויף זיי געבראַכט די וואַסערן פון מבול). ביי די צען דורות פירט ניט אויס די משנה, אַז נח האָט באַקומען דעם שכר פון זיי אַלעמען; און אין פשטות איז עס פאַרשטאַנדיק: וויבאַלד די אַלע צען דורות פון אדם ביז נח „היו מכעיסין ובאין", האָבן זיי במילא קיין שכר ניט פאַרדינט. ווערט נאָך מער ניט פאַרשטאַנדיק: פאַרוואָס ביי די צען דורות פון נח ביז אברהם, וואָס אויך זיי האָבן דערצאָרנט דעם אויבערשטן, פירט אויס די משנה, אַז אברהם אָבינו האָט באַקומען דעם שכר פון די דאָזיקע דורות?

וועט מען עס פאַרשטיין דורך מקדים זיין דעם חילוק צווישן דעם דור המבול — וואָס האָט אָפּגעשלאָסן און אין זיך כולל געווען די צען דורות פון אדם ביז נח (וואָס דערפאַר האָט דער מבול אַראָפּגעוואַשט אויך די חטאים פון די פריערדיקע ניין דורות) — און צווישן דעם דור הפלגה, וואָס האָט אָפּגעשלאָסן און אין זיך כולל געווען אַלע צען דורות פון נח ביז אברהם.

וועגן די עונשים פון דור המבול און דור הפלגה געפינען מיר צוויי קעגנזאַצן: בנוגע דעם עונש אין עולם הזה איז די שטראָף פון דור המבול געווען גרעסער ווי פון דור הפלגה[11]) — דער דור המבול איז אינגאַנצן פאַרטיליקט געוואָרן פון דער וועלט, „וימח את כל היקום", און דער דור הפלגה איז בלויז צעשפרייט געוואָרן איבער דער וועלט, „ויפץ ה' אתם וגו'"; דאַקעגן בנוגע די עונשים אין עולם הבא, איז אַ דבר פשוט אַז דער דור הפלגה האָבן ניט קיין חלק לעולם הבא[12]), און וועגן דור המבול זיינען דאָ פאַרשידענע דיעות: אין משנה שטייט[13]), און אַזוי איז דאָ אויך אַ דיעה אין זוהר[14]), אַז „אין להם חלק לעולם הבא". ס'איז דאָ אָבער נאָך אַ דיעה אין זוהר אַז זיי האָבן יאָ אַ חלק לעולם הבא. איז ניט פאַרשטאַנדיק דער אונטערשייד און ביז צו אַ היפך אין זייערע עונשים אין עולם הזה און אין עולם הבא.

ז. לפי חילוק הפגם — חילוק העונש[15]). דער אונטערשייד צווישן דעם חטא ופגם פון דור המבול און דעם חטא ופגם פון דור הפלגה איז מבואר אין דברי חז"ל, וואָס דערמיט ווערט אויך ערקלערט דער חילוק צווישן זייערע עונשים: דער

11) בראשית רבה פל"ח, ו. הובא בפירוש רש"י עה"ת בראשית יא, ט. ועיין ג"כ תו"ח נח סד, א ואילך.

12) סנהדרין קז, ב. ואין מי שיחלוק ע"ז.

13) שם.

14) ח"א סט, א. וראה תו"ח עח, ד.

15) תניא ספכ"ד.

דור הפלגה האט געזינדיקט דער־מיט וואס „פשטו יד בעיקר להלחם בו"[16], זיי האבן געוואלט מלחמה האלטן כביכול קעגן דעם אויבערשטן, און פונדעסטוועגן זיינען זיי ניט פאר־לארן געגאנגען פון דער וועלט, נאר בלויז צעשפרייט געווארן, ווייל זיי האבן זיך געפירט אין וועלט־זאכן, צווישן זיך, מיט אהבה און פריינט־שאפט, ווי עס שטייט ביי זיי „שפה אחת ודברים אחדים"; דאקעגן דער דור המבול, הגם אז „לא פשטו יד בעיקר", וויבאלד אבער זיי זיינען געווען גזלנים[17] און ס'האט גע־הערשט קריגעריי צווישן זיי, זיינען זיי דערפאר פארפלייצט און פארניכ־טעט געווארן פון דער וועלט.

לויט דעם וועט מען אויך פאר־שטיין דאס וואס אין עולם הזה איז דער עונש פון דור המבול געווען גרעסער ווי פון דור הפלגה, וויבאלד דער דור המבול האבן בעיקר גע־זינדיקט אין חטאים פון „בין אדם לחבירו": גניבה, גזילה וכו', וואס צעשטערן דעם סדר אין דער הנהגה וואס דער אויבערשטער האט איינ־געשטעלט אין עולם הזה, דעריבער איז אויך זייער שטראף געווען גרע־סער אין עולם הזה; אבער די זינד פון דור הפלגה זיינען בעיקר געווען „בין אדם למקום", דערפאר איז אויך זייער עונש אין רוחניות געווען גרע־סער ווי פון דור המבול, וואס דור הפלגה האבן ניט קיין חלק לעולם הבא לויט אלע דיעות און וועגן דור המבול איז דא א דיעה אז זיי האבן יא א חלק לעולם הבא.

הגם אז באמת איז א חטא שבין אדם למקום נוגע אויך אין עולם הזה, ווייל די וועלט־באשאפונג איז דאך געווען צוליב תורה, „בראשית — בשביל התורה שנקראת רא־שית"[18] און „אם בחוקתי תלכו", וועט מען פירט זיך ווי דער אויבערשטער וויל, באקומט מען דאך אויך גשמיות אויף דער וועלט, „ונתתי גשמיכם בעתם וגו'"; און אזוי אויך די חטאים שבין אדם לחבירו זיינען נוגע אויך אין עולם הבא, אין רוחניות, — אויך זיי זיינען דאך מצוות התורה — פונדעסטוועגן זיינען די ענינים שבין אדם לחבירו בגילוי מער נוגע צו עולם הזה און ענינים שבין אדם למקום זיינען מער שייך צו עולם הבא[19].

ח. נאך א טעם אויף דעם וואס דער עיקר עונש פון דור המבול איז געווען אין עולם הזה:

אויף חטאים שבין אדם לחבירו העלפט ניט קיין תשובה און אפילו יום כפור העלפט ניט אויף דעם, „עד שירצה את חבירו"[20], ביז ער וועט איבערבעטן זיין חבר. און אויב יענער האט אים ניט מוחל געווען, ווערט זיין תשובה ניט נתקבל. הגם ער האט געטאן וואס ער האט גע־קענט — און אויף וויפל דאס רירט אן עניני שמים איז זיין תשובה געווען ווי ס'דארף צו זיין — ווי־באלד אבער אז דאס רירט אן עניני

---

16) רש"י בראשית יא, ט. סנהדרין קט, א. ב"ר פל"ח, ו.

17) רש"י שם. סנהדרין קח, א. ב"ר שם.

18) אותיות דרע"ק. סדר רבה דבראשית ה. רש"י ורמב"ן בראשית א, א. וראה ב"ר פ"א, ויק"ר פל"ו.

19) ראה ג"כ פיה"מ להרמב"ם פאה בתח־לתה.

20) יומא פה, ב. שו"ע אדמוה"ז חאו"ח סי' תר"ו סעי' א'.

עולם הזה (בין אדם לחבירו) העלפט ניט די תשובה ביז ער וועט מקיים זיין דעם „והשיב את הגזילה", ער וועט צוריקגעבן די גזילה צום חבר, עד ש„יוליכנו אחריו אפילו למדי"[21], אפילו ווען יענער געפינט זיך אין עק וועלט.

דער כלל איז אבער מער ניט ווי בנוגע עניני עולם הזה. בנוגע עניני שמים — וויבאלד ער האט געטאן אלץ וואס ער האט געקענט אויף מרצה צו זיין דעם חבר זיינעם, און ער איז ניט שולדיק אין דעם וואס זיין חבר האט אים ניט געוואלט מוחל זיין אדער אין דעם וואס ער האט אים ניט געקענט געפינען — ווערט זיין תשובה נתקבל. נאר בנוגע עניני עולם הזה — וואס דאס איז דאך דער עיקר אין די חטאים שבין אדם לחבירו — האט ער דאך פארט ניט פאררעכט דאס וואס ער האט צעשטערט אין דעם סדר פון עולם הזה, העלפט ניט אויף דעם זיין תשובה[22]. און דעריבער איז כאטש ס'איז דא א דיעה אז דור המבול האבן א חלק לעולם הבא, ווארום לויט דער דיעה האבן זיי תשובה געטאן, האבן זיי אבער אן עונש אין עולם הזה יא געהאט, ווייל עס האט ביי זיי געפעלט דער „והשיב את הגזילה".

ט. דערמיט ווערט פארענטפערט וואס אברהם האט באקומען דעם שכר פון די צען דורות „שהיו מכעיסין ובאין" — ווייל שכר האט זיי באמת געקומט צוליב זייער נוהג זיין צווישן זיך מיט אהבה און ריעות. זיי אליין האבן אבער דעם שכר ניט געקענט באקומען, אפילו אין עולם הזה, ווייל צוליב דעם גרויסן חטא וואס „פשטו יד בעיקר להלחם בו" זיינען די המשכות, וועלכע זיי האבן ממשיך געווען דורך זייער אהבה וריעות, אראפגעקומען אין קליפה. על דרך ווי דער אלטער רבי פסק'נט[23]) אז ווען א רשע לערנט תורה און איז מקיים מצוות איידער ער טוט תשובה, איז ער מוסיף חיות אין קליפה. ווארום די ענינים וועלכע ווערן נמשך דורך לימוד התורה און קיום המצוות ווערן אויך דאן נמשך, נאר אנ־שטאט אין קדושה, קומען זיי אראפ אין קליפה.

„עד שבא אברהם וקיבל שכר כלם" — ביז אברהם איז געקומען און דורך זיין עבודה אין דעם קו החסד: ער האט זיך באמת צו מקרב זיין יעדן מענטשן צו ג־טלעכקייט און ער האט אפילו מעורר רחמים געווען אויף די אנשי סדום — דורך דער דאזיקער עבודה פון טאן מיט דער וועלט האט ער אויך מברר געווען די פריערדיקע דורות און דערפאר האט ער אויך באקומען זייער שכר. על דרך ווי דער אלטער רבי פסק'נט דארט, אז דורך תשובה, נעמט מען ארויס די תורה און מצוות וואס מ'האט ממשיך געווען אין קליפות, און צוזאמען מיטן בעל־תשובה קערן זיי זיך אום צו קדושה.

אנדערש איז אבער ביי די „עשרה דורות מאדם ועד נח", וואס ביי זיי ווערט ניט אויסגעפירט אז נח האט באקומען שכר כולם, ווייל (א) עס

21) בבא קמא קג, א. ועיין שם קד, רע"א. פוסקים חו"מ סי' שס"ז.

22) עיין יבמות כב, ב. חו"מ שם.

23) הלכות ת"ת פ"ד ס"ג. תניא פל"ט. תו"א פ' חיי שרה סד"ה להבין כו' יפה שעה אחת.

האט זיי ניט געקומט קיין שכר, (ב) וויבאַלד אַז נח האט ניט געטאָן מיט דער וועלט און האט ניט תפלה גע־טאָן אויף די מענטשן פון זיין דור (און דעריבער ווערט דער מבול אָנ־גערופן אויף זיין נאָמען: „מי נח״)[24] — האט ער דאָך די פריערדיקע דורות ניט מברר געווען, האט ער ניט געקענט מקבל זיין זייער שכר, אויב אַפילו זיי וואלטן געהאַט פאַר־דינט אַ וועלכן ס׳איז שכר.

די הוראה פון דעם אַלעמען צו אונז:

מיר געפינען זיך איצט אין דעם דור פון עיקבתא דמשיחא, דער לעצ־טער דור פאַר משיח׳ן. די דורות ביז איצט זיינען אַ צוגרייטונג צו ביאת המשיח, וואָס דעמאָלט וועט זיך אויספירן דער תכלית פון דער גאַנ־צער בריאה[25], און אין דער עבודה פון איצטיקן דור זיינען אָפּהענגיק די ענינים פון די פריערדיקע דורות.

און דורך דער איצטיקער הנהגה בקו החסד, די מדה פון אברהם אָבינו, מקרב צו זיין אַלע אידן מיט אהבת ישראל און דערוועקן זיי צו אידיש־קייט, איז מען מגלה די הייליקע ניצוצות וואָס יעדער איד האָט אין זיך בהעלם — פון זיינע עלטערן און אור־עלטערן ביז די ערשטע דורות, און דער וואָס איז מקרב די אידן און איז מגלה זייערע ניצו־צות, איז מקבל שכר כולם, דורך דעם וואָס ער ברענגט די ניצוצות צו זייער תכלית — גאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

(משיחת ש״פ בחוקותי תשכ״ב)

לך לך

א. אויף דעם וואָס די תורה דער־ציילט, אַז אברהם אבינו האָט זיך מל געווען ערשט ווען ער איז אַלט געוואָרן ניין און ניינציק יאָר, פרעגט מען[1]: אברהם אבינו האָט דאָך מקיים געווען די גאַנצע תורה[2] נאָך איי־דער זי איז געגעבן געוואָרן — פאַרוואָס האָט ער מיט דער מצות מילה געוואַרט ביז דער אויבערשטער וועט אים דאָס הייסן טאָן?

דאַרף מען פריער פאַרשטיין דעם אונטערשייד צווישן די מצוות וואָס די אָבות האָבן מקיים געווען פאַר מתן תורה און די מצוות וואָס די אידן זיינען מקיים נאָך מתן תורה[*2]: דער קיום המצוות ביי די אבות איז געווען מיט זייער אייגענעם כוח, זיי האָבן ניט געהאַט דעם באַזונדערן כוח מלמעלה אויף קיום המצוות[3] וואָס דער אויבערשטער האָט גע־געבן צו אידן דורך זיין ציווי ביי מתן תורה. דערפאַר, כאָטש אויך די אָבות האָבן געטאָן מצוות בפועל ממש אין גשמיות, האָבן זיי אָבער ניט געקענט דורכדרינגען מיט דער קדו־

24) ראה לקוטי שיחות ח״א פ׳ שלח.

1) הובא בתו״א פ׳ לך ד״ה בעצם היום הזה. וראה לקוטי שיחות ח״א ע׳ 40.

2) קידושין פב, א. יומא כח, ב.

25) תניא פל״ו.

*2) ראה גם להלן ע׳ 775 ואילך.

3) ראה שהש״ר פ״א ע״פ לריח שמניך וגו׳: כל המצות שעשו לפניך האבות ריחות היו וכו׳. שיחת שבת בראשית (התועדות א) ה׳תשכ״א.